

מסורת הש"ס

א) תוספתא פרק ג, ב) תוספתא ברכות פ"ב ע"ש וקצ"ש, ג) ס"א ל"ג, ד) דף כ"א, ה) [תענית כו:], ו) ג'יל בערכות ושחרית], ז) כס"א: שם, ח) עין רש"י, ט) ג'יל משום. שבת של מ"ה, י) ונ"ע תוספות מבינה ית. ד"ה ר"ח ומוס' ר"ה כג. ד"ה משום ומוס' מגילה כג. ד"ה ושאלו],

רבינו חננאל

ותניא בוותיה כל השמינים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת אבל מדליקין בקרבן מו"ט חוץ משמן שריפה, שאין שורפין קדשים [פסולין] ביו"ט (פסולין). אמר רבא מזכיר של חנוכה בברכת המזון כתפלה, מה תפלה בהוראה אמר ברכת המזון בהוראה אמר רב מזכיר של ר"ח בברכת המזון, דתני רב הורשיפא ימים שיש בהן קרבן מוסף, כגון ר"ח וחולו של מועד ערבית שחרית ומנחה מתפלל י"ח ואומר מעין המאורע בשבועת תפלה, ואם לא אמר אין מחזירין אותו, ואין בהם קדושה על הכוס, ויש בהן הזכרה בבהמ"ז ימים שאין בהם קרבן מוסף, כגון שני וחמישי ושל תעניות ומעמדות ערבית ושחרית ומנחה מתפלל י"ח ואומר מעין המאורע בשבועת תפלה, ואם לא אמר אין מחזירין אותו, ואין בהם קידוש על הכוס ולא נמי דמזכיר של חנוכה בתפלת המוסף של שבת ושל ר"ח שבת

בזרכם המזון. בתפלה פשיטא לן שהרי להלל ולהודאה נקבעו כדאמרינן לעיל^א: **לא מוצרינן**. לא חייצו להזכיר: אינו **מוזיר**. אינו צריך להזכיר: **מה הפלה בזרכם הודאה**. דהא כולה מילתא דחנוכה עיקרה להודאה נתקנה: **זהודאה**. **בזרכת הארץ: ואומר מעין המאורע בעצודה**. לזקש רחמים על ישראל ועל ירושלים להשיב עבודה למקומה לעשות קרצנות היום: **שני וחמישי**. משמע של כל צננות השנה ומאלי עצדתייהו לזוכרס ולחלקס מתאמר ימות השנה: **של פעניות**. שהיו גזורים תעניות על הגשמים שני וחמישי [ושנין] צנמ' תענית (דף י:). **ושל מעמדות**. כלומר לימים של מעמדות שהיו מתענין ארבעה תעניות בשבת שני ושלישי ורביעי וחמישי^ב) ומעין המאורע ידיהו תפלת תענית: **ערציה**. לילי כניסתן ואע"פ שאוכל ושותה כל הלילה מתפלל תפלת תענית מאחר שנכנס היום והכי נמי אמר רב הונא צמסכת תענית (דף יא:). יחיד שקבל עליו תענית אף על פי שאוכל ושותה כל הלילה מתפלל תפלת תענית. וכתשו' הגאונים מלאתי צרייתא שנו צרתינו פעמים שאדם שריו בתענית ואינו מתפלל ופעמים שאינו שריו בתענית ומתפלל הא כיצד כאן כניסתה כאן ציאתה כלומר ערב תענית אע"פ שעמיד לאכול לאחר תפלה מתפלל תפלת תענית וליל מחרתו אף על פי שעודנו בתענית כשמתפלל תפלת ערבית אינו מתפלל תפלת תענית. וסוף דברי הגאונים כתצו אצל אין אנו רגילים לומר ערבית ואפילו שחרית שמה יארע לו אונס חולי או צולמוס ויעטוס כלום ונמלא שקרן בתפלתו: אין מחזירין אותו. ללאו דאורייתא נינהו: **בזרכם המזון**. של ערבית כניסתו וכ"ש ציאתו שכבר עבר היום: **של חנוכה צמוספין**. בתפלת מוספין דשבת ור"ח שצמון ימי חנוכה מהו להזכיר על הנסים זהודאה: **בד' תפלות**. ערבית ושחרית ומוסף ומנחה וכיון שחוצת תפלה זה היום אינה פחותה משאר תפלות של יום: אין **נציא צנ"ח**. הכא נמי הואיל אלמלא ר"ח אין מוספין בחנוכה לא צעי לאזכורי: **הכא אפיסיה**^א (בשחרית וערצית) ומנחה. וכיון שהיום מחויב בארבע תפלות כזו כן זו: **המפטיר נציא צמנחה בשבת**. מלאתי צמשובת הגאונים שהיו רגילים לקרות צנציא בשבת צמנחה עשרה פסוקים ובימי פרסיים גזרו גזרה"י שלא לעשות וכיון שנתתלקו נסתלקו: אין **נציא צמנחה ציום טוב**. ואף על גב דאיתיה שחרית הואיל ומנחה לאו משום יום טוב אחי לא מוצרינן: ככל

ד'תני ר' אושעיא (בוותיה) ב'. מהכא לא הוי צעי למיפשט לעיל דאינו מזכיר חנוכה בזרכת המזון דאיתא למידחי דדוקא נקט תעניות ומעמדות אצל חנוכה ופורים אף על פי שאין צהן קרבן מוסף צריך להזכיר משום פרסומי ניסא ואיפכא ליכא למיפשט דלילמא נקיט בתוספתא דזכרות (פרק מ"ה): **ד'תעניות** ומעמדות ערבית שחרית ומנחה ב'. מה שפי' הגאונים שאין אנו רגילין לאומרה ערבית ואפילו שחרית שמה יארע לו צולמוס ונמלא שקרן בתפלתו ומה שש"ס מתפלל שחרית היינו לפי שא"כ שלא יתענה אחד מהם וקשה לר"י אס כן היאך ליה אדם תעניתו ופורע הלא ימצא שקרן בתפלתו קודם תקנת הגאונים ולעיל צפ"ק (דף יא:). דאמר ליוזף מר וליפרע הלא כבר התפלל תפלת תענית^א: **א"ר** אהא דמיא דאמר רב אחדבוי ב'. תימה מרתי מילתא דרצ למה לי לאשמועינן יום טוב שחל להיות בשבת^ב וכ"ש ראש חודש דליכא נציא כלל ומיךר ר"י דחדא מכלל צצירתה איתמר:

שאלמלא שבת אין נביא במנחה. וקשה לר"י דתנן צפרק שלישי דמגילה (דף כא:). ושם ע"ש) צשני ובחמישי ובשבת צמנחה קורין שלשה ואין מפטירין צנציא ומיךר ר"ת דנציא דהכא^ב היינו כמובנים שהיו מפטירין צכתובים בשבת צמנחה כדאמר צפרק כל כתבי (לקמן דף קטו:). צנהרעדא פסקי סידרא צכתובים צמנחתא דשבתא^{בא} וצמגילה^{בב} איירי צנציא צממס:

במה מדליקין פרק שני שבת

כד.

ולא גזר' נתן למוך חלב מהותך שמן אטו לא נתן דצלא נתן נמי לא אסור אלא אטו שאין מהותך אע"ג דצחלב מהותך גזרינן גזרה לגזרה דגזר' אטו שאינו מהותך ושאינו מהותך אטו שמה יטה הא לא חשיב גזרה לגזרה^א דכשאינו מהותך ודאי יטה לפי שאינו נמשך אחר הפחילה אצל הכא משום שצוה עליו לית לן למימר ודאי יטה ומיךר ר"י דהכא לא חשיב גזירה לגזרה דיו"ט ושבת^ב כי הדדי נינהו כדאמרינן צפרק צמה אשה (לקמן דף ס:). ושם) גצי סנדל המסומר^ג וקשה לרשצ"ל דהכא גזרינן יו"ט אטו שבת וצריש כל הכלים (לקמן דף קכד:). ושם) מסקינן דלא גזרינן ושמה אין להשוות גזרות של חכמים זו לזו אותם שאינם צמלכה אחת: גזירה יו"ט אטו שבת. וקשה לרשצ"ל הא דתנן צפ"ג דצינה (דף כו:). ושם) מעשה ושאל ר' טרפון עליה ועל החלה שנטמאת ולאמרו לו לא יזזס ממקומס^ד והשתא לרבה אמאי לא יזינה והא חזיא להיסק תחת צצשילו דלא שייך צה למיגזר יו"ט אטו שבת כמו צצמנ' ולפי טעמא דאין שורפין קדשים ציום טוב ניחא וצריך לדחוק דגזרינן חלה בשבת אטו שמן^ה:

תניא בוותיה דרב חסדא. וא"ת והא' משמע חוץ משמן שריפה דאין מדליקין בשבת ולא ציו"ט והיינו דלא כרצ חסדא דלדירי' מדליקין בשבת^ו וי"ל דה"ק כל אלו שאמרו אין מדליקין בשבת מדליקין ציום טוב וכ"ש אותו שמדליקין בשבת מדליקין ציום טוב חוץ משמן שריפה שאף על פי שמדליקין בשבת^ז אין מדליקין ציום טוב וכו': **איבעיא** אהו מהו להזכיר שר חנוכה בברכת המזון. תימה דהך מילתא הוס ליה לאסוקי לעיל גצי מילי דחנוכה^ח:

מהו להזכיר שר חנוכה בבהמ"ז. צבתפלה פשיטא ליה דמזכיר משום דתפלה צצנזר ליה דמזכיר פרסומי ניסא אצל צצמהמ"ז צצצית^א ליכא פרסומי ניסא כולי האי:

מזכיר בהודאה. דעל הנסים הודאה היא ולא תפלה^ב: **בבונה ירושלים**. כמו צר"ח שאומר יעלה ויצא צצונה

ירושלים^ט ותמשוס דיעלה ויצא היא תפלה ותחנונים תקנוה^י צצונה ירושלים דהיא נמי תפלה וצי"ח תיקונה צעצודה שהיא תפלה להשצ ישראל לירושלים: **או דיימא כיון דלא אסור בעשיית מלאכה ב'**. והא דאמר צפ"ג דמגילה (דף כג:). ושם) כל שיש צו ציטול מלאכה לעס כגון תענית ציצור וט' צצא קורין שלשה ושאין צו ציטול מלאכה לעס כגון ראש חודש וחולו של מועד קורין ד'י^{טו} היינו מנהג צעלמא שאין רגילין לעשות מלאכה^י:

ותעניות אצל חנוכה ופורים אף על פי שאין צהן קרבן מוסף ואיפכא ליכא למיפשט דלילמא נקיט בתוספתא דזכרות (פרק מ"ה): **ד'תעניות** ומעמדות ערבית שחרית ומנחה ב'. מה שפי' הגאונים שאין אנו רגילין לאומרה ערבית ואפילו שחרית שמה יארע לו צולמוס ונמלא שקרן בתפלתו ומה שש"ס מתפלל שחרית היינו לפי שא"כ שלא יתענה אחד מהם וקשה לר"י אס כן היאך ליה אדם תעניתו ופורע הלא ימצא שקרן בתפלתו קודם תקנת הגאונים ולעיל צפ"ק (דף יא:). דאמר ליוזף מר וליפרע הלא כבר התפלל תפלת תענית^א: **א"ר** אהא דמיא דאמר רב אחדבוי ב'. תימה מרתי מילתא דרצ למה לי לאשמועינן יום טוב שחל להיות בשבת^ב וכ"ש ראש חודש דליכא נציא כלל ומיךר ר"י דחדא מכלל צצירתה איתמר:

שאלמלא שבת אין נביא במנחה. וקשה לר"י דתנן צפרק שלישי דמגילה (דף כא:). ושם ע"ש) צשני ובחמישי ובשבת צמנחה קורין שלשה ואין מפטירין צנציא ומיךר ר"ת דנציא דהכא^ב היינו כמובנים שהיו מפטירין צכתובים בשבת צמנחה כדאמר צפרק כל כתבי (לקמן דף קטו:). צנהרעדא פסקי סידרא צכתובים צמנחתא דשבתא^{בא} וצמגילה^{בב} איירי צנציא צממס:

ולית

עין מושפט נר מצוה

כמס א מיי פ"ב (מהל' תפלה הל' יג ופ"ב) מהלכות ברכות הלכו וסמנו עשין כו טוש"ע א"ח ס' תרפצ סעיף א:
ב ג מיי פ"ב מהל' ברכות הלכה ה סמנו שס טוש"ע א"ח ס' תכד:
בא ג מיי פ"ב מהל' תפלה הלכה י סמנו עשין יט טוש"ע א"ח ס' תכג סעי' א' וסיומן תל סעיף ב:
בב ג מיי שס הל' יד טור וש"ע א"ח ס' תקסא סעיף א ג:
גג ה שס סעיף ג:
גד ו מיי שס הל' יג סמנו שס טוש"ע א"ח ס' תרפצ סעיף ב:

מוסף תוספות

א. דהוא גזירה היא. מוס' שניסא לעיל כא. ד"ה (ס"א) גוסה גזירה ואנן תיקוס וגזורו גזירה לגזירה. ב. הוא גזירה היא. מוס' הלא"ש. ג. אע"ג דלא גזרי' שאר גזרות אטו יודין ולא תעניות דאיכא כנפיא אפי"ה גזרו יו"ט אטו שבת דיו"ט ושבת כי הדרינן. מוס' הלא"ש. ד. דהבא כיון דגזירה שבת יטה, שהוא מלאכה גמורה של תורה, חושבין להו כחזאי וכו' אבל בפי' כל הכלים גבי טלטול דרבנן אע"ג דמשום חשש הוצאה אסורם, חזמרא יתירא היותה ולא גזרינן בה יו"ט אטו שבת. קע"ש. ה. לפי שאינה ראויה לכלום. מוס' הלא"ש. ו. שמדליק בערב שבת ואיכא למגזר שמה יטה בשבת. מוס' הלא"ש. ז. מלישנא דבריייתא. ח' הר"ן. ט. א"ל אטרי אל' ביו"ט שחל להיות בער"ש. מוס' הלא"ש. י. דליכא למיחש להטרי, וכי"ש דהוה לן למשיר ביו"ט, אפי"ה שטות להצין. י' לפי שאין שורפין קדשים ביו"ט, והיינו סייעתי' דרב חסדא. שטת להצין. יא. למה הפסקי בפסקא דרולא בשמן שריפה' בין חלכות חנוכה. ח' הר"ן. יב. והא דאיבעיא להו בבהמ"ז ולא איבעיא להו בתפלה, משום. ח' הר"ן. יג. מביעיא לי. ח' הר"ן. יד. שכל שיש בה הוראה לשעבר אומרו בהודאה. מאלי. טו. כדיון כל תפלה להבא. מאלי. טז. ותנכון, דהתם לאו דאסיר בעשיית מלאכה, אלא. יטענ"א. יז. שאין מחזירין אלא ביום שיש בהם קרבן מוסף, אבל אין בהם קרבן מוסף כגון חנוכה ופורים שחרית ומנחה, תעניות ומעמדות אין מחזירין אותו. הנהומ מדכס. יח. אלמא כל כה"ג לאו שקר מקרי. חי הר"ן. כיון שבשעה שהתפלל בתענית ה"י. חי הר"ן. יט. דאע"ג דאיכא נביא ביום, כיון דליכא נביא במנחה אין מחזירין. מוס' הלא"ש. כ. דמפטיר בנביא במנחה בשבת כשחל ביו"ט, לאו דוקא נביא, אלא. מוס' מגילה כא. ד"ה הקורא. כא. ופסקי היינו הפטרה. מוס' מגילה כא. ד"ה הקורא. כב. [דקאמר] דאין מפטירין. מוס' הלא"ש.

כרבי יהושע בן לוי דאמר
ביום טוב ומשום סכנה הו
שבת אין נביא במנחה ביו
אפילו בחלב מבושל. ושני
ביו"ט. חזקיה תני מלא תו